

حاشیه تالاب انزلی

نقش انزوای جغرافیایی مناطق برکندی جریان گردشگری

مطالعه موردی: شهرستان صومعه سرا

نسرین نیکدل، کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه ریزی توریسم
پری مسلمی پور لالمی، کارشناس ارشد جامعه شناسی
آذر رضا پور هند خاله، دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی توریسم

چکیده

است که «به نظر می رسد بین انزوای جغرافیایی و دوری از مسیر شهرستان صومعه سرا و کندی جریان گردشگری در این شهرستان رابطه وجود دارد.» نتایج حاکی از این است که بین آشنا نبودن با مسیرهای منتهی به مناطق گردشگری و کندی جریان گردشگری، بین نزدیکی شهرستان صومعه سرا به محل زندگی گردشگر و مدت اقامت و بین دور بودن مناطق گردشگری شهرستان صومعه سرا از مسیرهای اصلی و کندی جریان گردشگری رابطه معناداری وجود دارد.

کلیدواژه ها: انزوای جغرافیایی، دوری از مسیر اصلی، کندی جریان گردشگری، صومعه سرا

مقدمه

رشد و توسعه شهرنشینی و فناوری مدرن، زندگی انسان را با مشکلات زیادی مواجه ساخته است. لذا مسافرت و تغییر مکان موقت برای رفع خستگی ها و تجدید قوای جسمی و روحی امری ضروری به نظر می رسد. هم چنین توسعه گردشگری علاوه بر رشد و توسعه متعادل درآمدها و ایجاد محیط زیست سالم، موجب تقویت جاذبه ها و امکانات شهری و اشتغال محلی و تبادل فرهنگ ها و ارائه ارزش های فرهنگی و انسانی در جامعه می شود.

«گردشگری زیست محیطی پای گردشگران را به دورترین و محروم ترین نقاط دنیا کشانده و موجب ایجاد نوعی عدالت اجتماعی

شهرستان صومعه سرا^۱ واقع در حاشیه جنوبی تالاب انزلی دارای منابع متنوع و گردشگری است، اما این منابع برای بهره برداری و جذب گردشگران به درستی شناسایی نشده اند. ناشناخته ماندن این شهرستان موجب شده است تا به عنوان یک منطقه گردشگری برای مسافران مطرح نشود. این در حالی است که صومعه سرا به دلیل قرار گرفتن در حاشیه جنوبی تالاب انزلی، سالانه پذیرای پرندگان مهاجری است که می توانند برای هر مسافری، زیبا و خاطره انگیز باشد و شوق ماندن در آنجا را در وی ایجاد کند. لذا این مقاله در صدد بررسی تأثیر انزوای جغرافیایی بر کندی جریان گردشگری (مدت ماندگاری) در شهرستان صومعه سراست.

تحقیق حاضر به لحاظ روش، یک تحقیق توصیفی - همبستگی است. جامعه آماری آن شامل تعداد گردشگرانی است که در سال ۹۰ با هدف تفریح، گذران اوقات فراغت، دیدار با اقوام و دوستان وارد این شهرستان شده، یا از آنجا برای رفتن به شهرستان های دیگر عبور کرده اند. چون این تعداد مشخص نبودند با مشاوره استاد راهنما محل های ورودی شهر و اماکن اقامتی مانند محل های اسکان در مدارس، هتل ها و رستوران ها را کنترل کردم و از مسافران خواستم تا پرسش نامه ها را پر کنند. حجم نمونه با روش تصادفی ساده ۱۰۰ نفر بود که اطلاعات مورد نیاز به کمک پرسش نامه پژوهشگر جمع آوری شد.

روایی و اعتبار این پرسش نامه نیز با استفاده از آلفای کرونباخ مورد تأیید قرار گرفت. فرضیه اصلی این مقاله این

است که روش برنامه‌ریزی شده برای توسعه گردشگری در درازمدت می‌تواند فواید مهمی به همراه داشته باشد. (عبدالله‌زاده، ۱۳۸۴: ۱۱) رهنمایی (۱۳۸۸) معتقد است که یکی از مشکلات اصلی تأسیسات اقامتی و پذیرایی بخش گردشگری، نداشتن نیروی انسانی ماهر در اداره و ارائه خدمات در این بخش است. مهم‌ترین نقطه ضعف بخش گردشگری در استان گیلان وابستگی فعالیت‌های گردشگری به فصول معین است (رهنمایی، ۱۳۸۸: ۶).

نتایج تحقیقی لطیفی (۱۳۸۴) حاکی از این است که انسان به دلایل مختلفی چون تغییر موقت محیط، گذراندن اوقات فراغت، استراحت، تفریح و آشنایی با آداب و رسوم ملل دیگر، انجام کار

اقتصادی و دیدار با اقوام و آشنایان و ... سفر می‌کند (لطیفی، ۱۳۸۴: ۸). رضوانی (۱۳۸۵) نیز معتقد است که با وجود این، مشکلات متعدد دیگری نیز در راه رشد و توسعه گردشگری از قبیل کمبود امکانات مالی برای توسعه و تجهیز تأسیسات مورد نیاز گردشگری، نبود مراکز آموزشی لازم برای تربیت نیروی انسانی، ضعف شبکه‌های ارتباطی و حمل و نقل، کمبود امکانات اقامتی و هتل‌های توریستی و مسافرخانه‌های مناسب و مجهز و گرانی هتل‌ها و ... وجود دارند (رضوانی، ۱۳۸۵: ۱۹۵).

به زعم تولایی (۱۳۸۵) از جمله عوامل دیگری که در عرصه گردشگری مهم و تعیین‌کننده‌اند می‌توان هزینه‌های اقامتگاهی و حمل و نقل و میزان تبلیغات مربوط به گردشگری را نام برد (تولایی، ۱۳۸۵: ۱۳۱).

معصومی راد (۱۳۸۲) در پایان‌نامه کارشناسی ارشد خود برخی از موانع و مشکلات توسعه گردشگری در استان گیلان را مشکلات حمل و نقل، کمبود امکانات اقامتی و بهداشتی، نبود تبلیغات مؤثر برای معرفی جاذبه‌های گردشگری و استفاده نکردن از نیروهای متخصص و کارشناسان خبره و ... برمی‌شمرد

در توسعه مناطق و ایجاد تعادل‌های منطقه‌ای و باعث شده است که تأسیسات گردشگری و زیرساخت‌های جلب گردشگر (راه، برق، آب و مخابرات) در پراکنده‌ترین و منزوی‌ترین نقاط دنیا ایجاد شود. (پاپلی یزدی و سقایی، ۱۳۸۶: ۶۰)

برای تعادل بخشیدن، نیاز به شناخت دقیق قابلیت‌ها و انتخاب صحیح آن‌ها در عرصه کشور داریم که این مهم از طریق آمایش سرزمین میسر است. یکی از مهم‌ترین وظایف برنامه‌ریزان، مکان‌یابی فضاهای توسعه به‌گونه‌ای است که بهترین و بیشترین نقش در تداوم و انتشار توسعه به فضاهای مجاور دورافتاده را داشته باشند و بخش بزرگ‌تر از سرزمین و جمعیت بیشتری را بهره‌مند سازند (اشکوری، ۱۳۸۸: ۲۳).

یکی از مناطق پرجاذبه استان گیلان و دارای جاذبه‌های تاریخی و فرهنگی بسیار، شهرستان صومعه‌سراست. این شهرستان دارای گنجینه‌های پرارزشی است که از عناصر اولیه گردشگری شهری به حساب می‌آیند، ولی به دلیل ناشناخته بودن از دید مسافران و حتی مردم این شهرستان دور مانده‌اند. این در حالی است که صومعه‌سرا به دلیل قرار گرفتن در حاشیه جنوبی تالاب انزلی سالانه پذیرای پرندگان مهاجری از قبیل کیلار، فیلوش، خوتکای سفید و معمولی است که برای هر مسافری زیبا و خاطره‌انگیز است.

یکی از عوامل مؤثر برای توسعه گردشگری، شناخت آثار و جاذبه‌های طبیعی تاریخی و فرهنگی است، اما اماکن گردشگری زیادی در ایران به دلیل عدم اطلاع‌رسانی و تبلیغات برای مردم ناشناخته‌اند. تنوع بخشیدن به جاذبه‌ها و توان‌های گردشگری و تقویت راه‌ها و زیرساخت‌ها نیز از عوامل مهم و مؤثر دیگر در جذب گردشگرند. شهرستان صومعه‌سرا نیز با وجود جنگل‌های منحصر به فرد، رودخانه‌های صاف و زلال، تالاب‌ها و پناهگاه‌های حیات‌وحش، آب و هوای معتدل و جاذبه‌های طبیعی و تاریخی برای مسافران ناشناخته است و براساس آمار سال ۸۸ سازمان گردشگری استان گیلان، این شهرستان دارای گردشگران معدودی در مقایسه با سایر شهرهای گیلان بوده است.

اکثر جاذبه‌های توریستی این شهرستان در مناطق روستایی پراکنده‌اند که به علت نبود زیرساخت‌ها و تأسیسات گردشگری و کوتاه بودن طول بزرگراه و راه اصلی عریض و دوری از مسیر اصلی با توجه به اینکه بخش وسیعی از تالاب بین‌المللی انزلی در شهرستان صومعه‌سرا واقع شده، به درستی از پتانسیل‌ها و فرصت‌ها استفاده نشده است و گردشگران فقط از این شهرستان به مقصد شهرستان‌های دیگر عبور می‌کنند و توقف کوتاه‌مدت دارند.

تحقیقات بسیاری در باب اهمیت زیرساخت‌ها بر توسعه گردشگری صورت گرفته است. به زعم عبدالله‌زاده (۱۳۸۴) برای دستیابی به موفقیت در امر گسترش توریسم، برنامه‌ریزی صحیح و منطقی مهم‌ترین کار است. در بسیاری از مناطق تجربه نشان داده

(معصومی راد، ۱۳۸۲: ۱۲).

با توجه به مطالب یاد شده فرضیه اصلی این مقاله عبارت است از اینکه:

«بین انزوای جغرافیایی و دوری از مسیر شهرستان صومعه‌سرا و کندی جریان گردشگری در این شهرستان رابطه وجود دارد.»

اهمیت و ضرورت تحقیق

استان گیلان یکی از قطب‌های مهم گردشگری به حساب می‌آید که دارای جاذبه‌های طبیعی، تاریخی و فرهنگی بی‌شماری است و سالانه تعداد بسیاری از گردشگران را به خود جلب می‌کند. اما همه مناطق استان گیلان به یک اندازه برای گردشگران شناخته شده نیست. برخی مناطق از شهرت جهانی برخوردارند، مانند شهرک توریستی ماسوله یا تالاب بین‌المللی انزلی، اما برخی از مناطق مانند حیات‌وحش سلکه و ... در صومعه‌سرا که در حاشیه تالاب انزلی واقع شده‌اند به ندرت مورد توجه قرار گرفته و عمدتاً گردشگران از وجود آن اطلاع ندارند.

توجه به توسعه گردشگری در کنار سایر فعالیت‌های اقتصادی، موجبات رشد و توسعه را در مناطق گردشگری فراهم می‌آورد. توجه به زیرساخت‌ها و فراهم آوردن امکان آشنایی گردشگران با مناطق گردشگری به توزیع متوازن گردشگران در سطح استان می‌انجامد. در این صورت با رونق گرفتن جریان گردشگری، انگیزه‌های کسب و کار بالاتر می‌رود و از مهاجرت به شهرهای پررونق جلوگیری می‌شود.

نتایج این مقاله می‌تواند مورد استفاده برنامه‌ریزان توسعه گردشگری قرار گیرد تا موانع رشد گردشگری در صومعه‌سرا را شناسایی و نسبت به رفع آن‌ها و فراهم آوردن زمینه‌های مناسب توسعه گردشگری اقدامات لازم را انجام دهند.

چارچوب نظری

گستره تالاب انزلی در محدوده دو شهرستان بندر انزلی و صومعه‌سرا پراکنده است. با وجود اینکه قسمت اعظمی از تالاب بین‌المللی انزلی (پناهگاه حیات‌وحش سلکه و تالاب سیاه کشیم) در شهرستان صومعه‌سرا واقع شده است، اما توزیع گردشگران در این دو شهرستان نامتعادل است. در شرایطی که شهرستان انزلی سالانه پذیرای گردشگران زیادی است، اما شهرستان صومعه‌سرا از این نظر هنوز ناشناخته مانده و در انزوای جغرافیایی است. (در سال ۱۳۸۸ تعداد گردشگران، در انزلی، ۳۵۵۰۷۶ و در صومعه‌سرا ۱۲۴۸ نبوده است).

واقعیت این است که نظام شبکه شهری و شبکه دسترسی بین آن‌ها از یک شکل سلسله‌مراتبی پیروی می‌کند که در رأس آن‌ها شهر رشت قرار دارد و همه راه‌ها به نحوی به این شهر ختم می‌شوند و حتی بیشتر امکانات و زیرساخت‌ها در شهر رشت متمرکز شده‌اند.

در مورد گردشگری نیز، رشت هر چند تمرکزی از جاذبه‌ها را ندارد ولی حدود نیمی از تأسیسات اقامتی استان در این شهر قرار دارند. به نظر می‌رسد میان توزیع جغرافیایی جاذبه‌ها و منابع گردشگری استان و توزیع اقامت گردشگران تناسبی وجود نداشته باشد. در شهرستان صومعه‌سرا این عدم تناسب به شکل چشم‌گیری خود را نشان می‌دهد.

تمرکز توسعه در یک یا چند منطقه مستعد سبب می‌شود که پدیده «تورم رشد به‌صورت غده‌ها و کوچه‌های توسعه» در یک یا چند نقطه پدید آید و همه امکانات اقتصادی - اجتماعی، از منابع مالی و فنی گرفته تا منابع اشتغال و نیروی انسانی را به سمت خود جذب کند و در مقابل، مناطق و شهرهایی را باقی‌گذارد که در «گودال و مغاک عقب‌افتادگی و توسعه‌نیافتگی» دست و پا بزنند. برای رسیدن به اهداف رشد و توسعه در این مناطق، بهترین روش‌ها و سیاست‌ها، ارتقای سطح تولیدات اقتصادی، خدمات و رفاه اجتماعی و بالا بردن درآمد منطقه و سطح زندگی مردم است. هر منطقه باید مورد مطالعه قرار گیرد و از جنبه‌های مختلف اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، فرهنگی، طبیعی و جغرافیایی بررسی و پدیده‌های گوناگون آن از نظر تاریخی تحلیل شود. برنامه‌ریزی منطقه‌ای به‌منظور گسترش ابعاد رشد و توسعه در مناطق مختلف کشور با روش‌های خاصی مانند سرمایه‌گذاری دولتی برای ایجاد تأسیسات زیربنایی از قبیل ایجاد جاده، تهیه وسایل حمل و نقل، مسکن‌سازی، خدمات آموزشی و بهداشتی در منطقه و جهت دادن به مهاجرت‌ها از طریق ایجاد جاذبه‌های شغلی و اجتماعی و استقرار امکانات و تسهیلات زندگی و شناسایی و مطالعه منطقه براساس توانمندی‌ها و قابلیت‌ها و استعدادهای هر منطقه باید اعمال شود. (اشکوری، ۱۳۸۸: ۶۵-۶۹).

براساس نظریه‌های جدید توسعه منطقه‌ای «ساخت نهادی» اجتماعی، اقتصادی منطقه‌ها و «تفاوت درون منطقه‌ای» آن ساخت، اهمیت ویژه‌ای دارد. بر پایه این نظریه، توسعه یک منطقه نه تنها با منابع فیزیکی آن رقم می‌خورد، بلکه به کمک منابع «نهادی» آن نیز صورت می‌پذیرد. نهادها، مجموعه ضابطه‌ها و مقررات عملی اقتصادی براساس فرهنگ اقتصادی و سنت‌های صنعتی محلی در هر منطقه شکل می‌گیرند.

بر طبق این نظریه‌ها سیاست توسعه منطقه‌ای مؤثر باید دقیقاً با سبک جهانی توسعه قابل تطبیق باشد و پنج عامل منابع، نهادها، روندها، فرهنگ و پیوندهای خارجی برای توسعه باید در نظر گرفته شوند (اشکوری، ۱۳۸۸: ۷۲).

در واقع در این نظریه‌ها، عامل‌های مهم، یعنی نیروی کار و سرمایه در یک منطقه به کار گرفته می‌شوند.

به نظر می‌رسد بنا به نظریه «پدیده رسیدن که منطقه‌ها و شهرهای عقب‌مانده از نظر فناوری، از توان بالقوه‌ای برای کم کردن شکاف بهره‌وری خود با ناحیه‌های پیش‌تاز برخوردارند» (اشکوری،

۱۳۸۸: ۷۷)، شهرستان صومعه‌سرا نیز از توان بالقوه‌ای برای هم‌سطح شدن و کاهش شکاف با ناحیه‌های پیش‌تاز مانند انزلی و رشت برخوردار است.

با توجه به رشد ناموزون گردشگری در محدوده تالاب انزلی و عدم توازن در توسعه زیرساخت‌ها در شهرهای مختلف گیلان با وجود مناطق و جاذبه‌های گردشگری در شهرستان صومعه‌سرا، عدم جذب گردشگر و کمبود زیرساخت‌ها و تأسیسات و تجهیزات گردشگری، به نظر می‌رسد می‌توان با استفاده از نظریه‌های جدید توسعه منطقه‌ای مسئله عدم رونق گردشگری، در شهرستان صومعه‌سرا را تبیین و راه‌کارهایی برای آن ارائه کرد.

انزوای جغرافیایی^۲ و دور بودن از مسیرهای اصلی گردشگری

انزوای جغرافیایی، جدایی و عدم پیوند فیزیکی یک منطقه از اعضای جمعیت است. در فرهنگ معین، انزوا به معنای گوشه‌گیری و گوشه‌نشینی به کار رفته است (معین، ۱۳۸۰: ۱۳۴).

از نظر کارشناسان گردشگری، با اشاعه صنعت گردشگری در شهرستان‌ها و روستاهای اطراف آن، می‌توان به اهداف توسعه شهرستان‌ها و خروج آن‌ها از انزوای جغرافیایی و دور ماندن از مسیرهای اصلی گردشگری دست یافت. در این پژوهش، منظور از انزوای جغرافیایی این است که دور بودن مناطق گردشگری از مسیرهای اصلی و عبوری بودن این شهرستان باعث شده است که این مناطق شناخته نشوند. فردی که از خارج از استان گیلان به این استان سفر می‌کند، در ابتدای ورود خود ابتدا به شهرهای شناخته شده گردشگری (انزلی، ماسوله، لاهیجان و ...) می‌رود و از بعضی از شهرها فقط عبور می‌کند و از جاذبه‌ها و مسیرهای گردشگری بعضی از مناطق مانند شهرستان صومعه‌سرا آشنایی ندارد. محقق معتقد است که انزوای جغرافیایی به عدم توسعه اقتصادی و فرهنگی می‌انجامد تأثیر محدود کننده‌ای بر رابطه یک فرهنگ با فرهنگ‌های دیگر می‌گذارد.

در این پژوهش منظور از دور بودن از مسیرهای اصلی این است که مناطق گردشگری شهرستان صومعه‌سرا از مسیرهای اصلی گردشگری دور است.

کندی جریان گردشگری

منظور از جریان گردشگری، روند و وقوع گردشگری است که امکان دارد در یک مکان کند یا سریع باشد که به شدت با مدت ماندگاری گردشگران در یک منطقه رابطه دارد. در این تحقیق، منظور از کندی جریان گردشگری، میزان مدت اقامت گردشگران است. تبلیغات یکی از عوامل اثرگذار در تسریع جریان

گردشگری است.

روش‌های گوناگونی مانند تهیه نشریات، آگهی در روزنامه‌ها، مجلات و تلویزیون، تهیه امکانات صوتی و تصویری از قبیل اسلاید، فیلم و ... برای ترویج و شناساندن کشور و منطقه موردنظر به‌عنوان مقصد گردشگران وجود دارد.

«رسانه‌های تبلیغاتی براساس میزان اقبال عمومی کارشناسان بازاربایی انتخاب می‌شوند. لذا باید از نوع نگرش و سلیقه مخاطب در استفاده از رسانه‌های مختلف اطلاع داشت و سپس اقدام به انتخاب رسانه تبلیغاتی کرد» (کروبی و محمدیان، ۱۳۸۸: ۶۶).

هم‌چنین کارشناسان توریسم باید نسبت به این امر آگاهی داشته باشند که اثرگذاری رسانه‌ها بر مشاغل مختلف، متفاوت است. برای مثال، درج یک آگهی تبلیغاتی پیرامون مواد غذایی در یک مجله خانوادگی، نسبت به درج آن در روزنامه رسمی پلیس، اثرگذاری بیشتری خواهد داشت.

از طرفی مدیران و متخصصان بخش توریسم باید از کیفیت رسانه‌ها نیز آگاهی و شناخت داشته باشند تا تأثیر احتمالی تبلیغات را بر گردشگران تخمین بزنند (همان: ۶۸).

مواد و روش‌ها (آزمودنی‌ها، ابزار، شیوه اجرا)

روش تحقیق از نوع توصیفی، تحلیلی و همبستگی است. جامعه آماری این پژوهش شامل تعداد گردشگرانی است که در سال ۹۰ وارد شهرستان شده یا از آنجا برای رفتن به شهرستان‌های دیگر عبور کرده‌اند. چون این تعداد مشخص نبودند با راهنمایی استاد راهنما محل‌های ورودی شهر و اماکن اقامتی مانند محل‌های اسکان در مدارس و هتل‌ها و رستوران‌ها کنترل و از مسافران خواسته شد تا پرسش‌نامه‌ها را پر کنند. بنابراین از افرادی که در تعطیلات نوروز ۹۰ به مناطق گردشگری این شهرستان سفر کرده بودند و شامل دو گروه افراد بومی و غیربومی می‌شدند، حجم نمونه‌ای برابر ۱۰۰ نفر از جامعه گردشگران به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شد. ابزاری که برای گردآوری داده‌ها در این پژوهش استفاده شد، پرسش‌نامه بود. جهت سنجش روایی پرسش‌نامه از آزمون آلفای کرونباخ استفاده شد. این آزمون بیانگر همسازي پرسش‌هاست. برای بررسی روایی و پایایی ابزار پرسش‌نامه از این آزمون استفاده شده است. محاسبه آلفای کرونباخ به شیوه دستی در شرایطی که حجم نمونه زیاد باشد، کاری بسیار دشوار و زمان‌بر است. برای رفع این مشکل همانند سایر آزمون‌های آماری می‌توان از نرم‌افزار SPSS استفاده کرد که نتیجه آزمون $\alpha=0.86$ درصد است. چون متغیرهای پرسش‌نامه اغلب در سطح ترتیبی و اسمی هستند، آلفای به‌دست آمده مناسب است. پس از انتخاب نمونه تحقیق، از مطالعات میدانی در مکان‌های توریستی شهرستان صومعه‌سرا برای به‌دست آوردن نظرات

یافته‌ها و تجزیه و تحلیل داده‌ها

فرضیه اصلی این مقاله این است که «به نظر می‌رسد بین انزوای جغرافیایی و دوری از مسیرهای اصلی شهرستان صومعه‌سرا و کندی جریان گردشگری در این شهرستان رابطه وجود دارد.»

جدول ۲ فراوانی و درصد پاسخ‌گویان (گردشگران) در مؤلفه‌های انزوای جغرافیایی و دوری از مسیر اصلی شهرستان صومعه‌سرا را نشان می‌دهد. (جدول ۲)

جدول ۳ نشان می‌دهد که مدت اقامت ۳۱ درصد از گردشگران کمتر از ۵ روز و مدت ماندگاری ۴۴ درصد از آنان از ۶ تا ۱۰ روز است. البته با توجه به جداول ۴ و ۹ تعداد ۸۰ درصد از گردشگران خارج از استان هستند و ۶۱ درصد آنان در منزل اقوام و آشنایان به سر می‌برند. به نظر می‌رسد که نبود هتل و ویلاهای با قیمت مناسب موجب تمایل گردشگران به اقامت در منزل اقوام شده است.

جدول ۳. مدت اقامت

مدت اقامت	فراوانی	درصد فراوانی
موقتی (کمتر از یک روز)	۱۰	۱۰
۱ تا ۵ روز	۲۱	۲۱
۶ تا ۱۰ روز	۴۴	۴۴
۱۱ تا ۱۵ روز	۲۲	۲۲
بیش از ۱۵ روز	۳	۳
جمع	۱۰۰	۱۰۰

جدول ۴. محل اقامت

محل اقامت	فراوانی	درصد فراوانی
هتل	۵	۵/۰
مسافرخانه	۵	۵/۰
پارک	۳	۳/۰
اقوام	۶۱	۶۱/۰
ویلاهای اجاره‌ای	۶	۶/۰
سایر	۱۷	۱۷/۰
بی‌پاسخ	۳	۳/۰
جمع	۱۰۰	۱۰۰/۰

از آنجایی که برای انجام محاسبات و صحت داده‌های جداول از آزمون خی‌دو استفاده شده است، علاوه بر فرضیه اصلی، پنج خرده‌فرضیه نیز به شرح زیر مورد بررسی قرار گرفت.

گردشگران و مردم محلی در ارتباط با جاذبه‌های طبیعی و تاریخی و فرهنگی و ... استفاده شد. هم‌چنین از مطالعات اکتشافی استفاده شد و قبل از طرح پرسشنامه از اساتید محترم دانشگاه و دست‌اندرکاران و مسئولان شهرستان و مردم محلی سوالاتی پرسیده شد.

در این تحقیق، انزوای جغرافیایی و دور بودن از مسیرهای اصلی با پنج شاخص زیر سنجیده شد:

جدول ۱. گویه‌های سنجش انزوای جغرافیایی و دور بودن از مسیرهای اصلی

عنوان گویه	سطح سنجش	اقتباس
۱. آشنا نبودن با مسیرهای مناطق گردشگری شهرستان صومعه‌سرا.	ترتیبی	محقق ساخته
۲. فکر نمی‌کردم شهرستان صومعه‌سرا مناطق گردشگری داشته باشد.	ترتیبی	محقق ساخته
۳. در سفرم به استان گیلان فقط از شهرستان صومعه‌سرا عبور می‌کنم.	ترتیبی	محقق ساخته
۴. دور بودن مناطق گردشگری شهرستان صومعه‌سرا از مسیرهای اصلی این شهر باعث شده است که این مناطق شناخته نشوند.	ترتیبی	محقق ساخته
۵. اگر شهرستان صومعه‌سرا به محل زندگی‌ام نزدیک‌تر بود بیشتر می‌ماندم.	ترتیبی	محقق ساخته

هریک از معرف‌های فوق نیز با استفاده از طیف لیکرت عملیاتی شده و به میزان به‌کارگیری از ۱ تا ۵ امتیاز به آن‌ها اختصاص داده شده است، امتیاز به دست آمده در هر یک از معرف‌های انزوای جغرافیایی و دوری از مسیر اصلی حداقل ۵ و حداکثر ۲۵ است. میانگین مساوی و کمتر از ۱۵ نشان‌دهنده این است که شهرستان صومعه‌سرا در انزوای جغرافیایی قرار دارد. (جدول ۱)

جدول ۲. فراوانی و درصد پاسخ‌گویان (گردشگران) در مؤلفه‌های انزوای جغرافیایی و دوری از مسیر اصلی

انزوای جغرافیایی و دوری از مسیر اصلی	مخالفم		بینابین		موافقم	
	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد
با مسیرهای رفتن به مناطق گردشگری شهرستان صومعه‌سرا آشنایی ندارم.	۵	۵	۲۷	۲۷	۶۶	۶۶
با مسیرهای رفتن به مناطق گردشگری شهرستان صومعه‌سرا آشنایی ندارم.	۲۱	۲۱	۲۱	۲۱	۵۷	۵۷
اگر شهرستان صومعه‌سرا به محل زندگی‌ام نزدیک‌تر بود بیشتر می‌ماندم.	۷	۷	۲۵	۲۵	۶۷	۶۷
دور بودن مناطق گردشگری شهرستان صومعه‌سرا از مسیرهای اصلی این شهر باعث شده است که این مناطق شناخته نشوند.	۶	۶	۲۶	۲۶	۶۴	۶۴
در سفرم به استان گیلان فقط از شهرستان صومعه‌سرا عبور می‌کنم.	۱۰	۱۰	۲۴	۲۴	۶۴	۶۴

گردشگری زیست‌محیطی پای گردشگران را به دورترین و محروم‌ترین نقاط دنیا کشانده و موجب ایجاد نوعی عدالت اجتماعی در توسعه مناطق و ایجاد تعادل‌های منطقه‌ای و باعث شده است که تأسیسات گردشگری و زیرساخت‌های جلب گردشگر (راه، برق، آب و مخابرات) در پراکنده‌ترین و منزوی‌ترین نقاط دنیا ایجاد شود

عدم آشنایی با مسیرهای منتهی به مناطق گردشگری فرضیه ۱-۱. بین عدم آشنایی با مسیرهای منتهی به مناطق گردشگری و کندی جریان گردشگری در این شهرستان رابطه وجود دارد.

از آنجا که فرضیه از نوع همبستگی و سطح سنجش متغیر عدم آشنایی با مسیرهای منتهی به مناطق گردشگری اسمی و سطح سنجش متغیر وابسته کندی جریان گردشگری فاصله‌ای است، برای سنجش همبستگی این نوع از متغیرها، ابتدا متغیر کندی جریان گردشگری (مدت اقامت) را کدبندی مجدد می‌کنند و به صورت رتبه‌ای می‌آورند و سپس از آزمون خی دو (χ^2) استفاده می‌کنند. (جدول ۵)

جدول ۵. نتایج آزمون کای اسکوتر فرضیه ۱-۱

مقدار	df	sig دو طرفه	خی دو (χ^2)
۲۰/۶۳۶	۶	۰/۰۲	

با توجه به نتایج آزمون خی دو میزان χ^2 به دست آمده برابر است با $\chi^2 = 20/636$ و درجه آزادی ۶ در فاصله اطمینان برابر است با $sig = 0/02$. چون سطح معناداری از $0/05$ کوچک‌تر است H_1 تأیید شده و H_0 رد می‌شود. با ۹۵ درصد اطمینان می‌توان ادعا کرد که بین عدم آشنایی با مسیرهای منتهی به مناطق گردشگری و کندی جریان گردشگری در این شهرستان رابطه‌ای معنادار وجود دارد.

بر اساس یافته‌های جدول شماره ۲، ۶۶ درصد از گردشگران موافق این هستند که با مسیرهای گردشگری شهرستان صومعه‌سرا آشنایی نداشته‌اند و نظر گردشگران با اطلاعات گرفته شده از اداره کل راه و ترابری استان گیلان هماهنگی دارد.

با توجه به اطلاعات گرفته شده از اداره کل راه و ترابری استان گیلان (جدول ۶) انواع راه‌های اصلی و راه‌های روستایی و راه‌های فرعی آسفالت‌ه و راه‌های دسترسی خاکی شهرستان صومعه‌سرا که زیر پوشش اداره کل راه و ترابری استان گیلان قرار دارند به شرح زیرند:

جدول ۶. انواع راه‌های زیر پوشش اداره کل راه و ترابری استان (کیلومتر)

راه دسترسی خاکی	راه روستایی			راه اصلی			راه فرعی آسفالت‌ه		
	درجه ۳	درجه ۲	درجه ۱	معمولی	عریض	بزرگراه (چهار خطه)	درجه ۲	درجه ۱	
۹۶/۹۸	۲۴۴/۲۷	۳۰۱/۸۳	۷۲/۶۵	۵۱/۹	۷/۵	۱۲/۹	۱۵	۴۵/۹	۳۶/۲

با توجه به اینکه اکثر جاذبه‌های گردشگری در مناطق روستایی پراکنده‌اند، در جدول بالا مشاهده می‌شود راه روستایی درجه یک فقط $72/65$ کیلومتر است و تنها $12/9$ کیلومتر بزرگراه و $7/5$ کیلومتر راه اصلی عریض و $45/9$ کیلومتر راه فرعی آسفالت‌ه درجه یک وجود دارد. این امر نشان‌دهنده آن است که طول بزرگراه و راه اصلی عریض و بزرگراه کوتاه است. در نتیجه، نظر گردشگران در ارتباط با عدم آشنایی با مسیرهای گردشگری شهرستان با جداول فوق و نقشه مطابقت دارد.

جدول ۷. نتایج آزمون کای اسکوتر فرضیه ۱-۲

مقدار	df	sig دو طرفه	خی دو
۱۳/۷۰۸	۸	۰/۰۹	

عدم آگاهی از وجود مناطق گردشگری در شهرستان صومعه‌سرا

فرضیه ۱-۲. بین عدم آگاهی از وجود مناطق گردشگری و کندی جریان گردشگری در این شهرستان رابطه وجود دارد.

با توجه به نتایج آزمون خی دو میزان χ^2 به دست آمده برابر با $\chi^2 = 13/708$ و درجه آزادی ۸ در فاصله اطمینان برابر است با $sig = 0/09$. چون سطح معناداری از $0/05$ بزرگ‌تر است، H_0 و H_1 تأیید می‌شود و با ۹۵ درصد اطمینان می‌توان ادعا کرد که بین عدم آگاهی از وجود مناطق گردشگری و کندی جریان گردشگری در این شهرستان رابطه‌ای معنادار وجود ندارد. (جدول ۷)

نزدیکی شهرستان صومعه‌سرا به محل زندگی گردشگر فرضیه ۱-۳. بین نزدیکی شهرستان صومعه‌سرا به محل زندگی گردشگر و مدت اقامت در این شهرستان رابطه وجود دارد.

شهرستان صومعه‌سرا نیز با وجود جنگل‌های منحصربه‌فرد، رودخانه‌های صاف و زلال، تالاب‌ها و پناهگاه‌های حیات‌وحش، آب و هوای معتدل و جاذبه‌های طبیعی و تاریخی برای مسافران ناشناخته است و براساس آمار سال ۸۸ سازمان گردشگری استان گیلان، این شهرستان دارای گردشگران معدودی در مقایسه با سایر شهرهای گیلان بوده است

جدول ۱۰. نتایج آزمون خی‌دو فرضیه ۱-۴

df	مقدار	sig دو طرفه	خی‌دو
۸	۱۷/۵۹۰	۰/۰۲	

با توجه به نتایج آزمون خی‌دو میزان χ^2 به دست آمده برابر با $\chi^2 = 17/590$ و درجه آزادی ۸ در فاصله اطمینان برابر است با $\text{sig} = 0/02$. چون سطح معناداری از $0/05$ کوچک‌تر است، H_1 تأیید و H_0 رد می‌شود و با ۹۵ درصد اطمینان می‌توان ادعا کرد که بین دور بودن مناطق گردشگری شهرستان صومعه‌سرا از مسیرهای اصلی و کندی جریان گردشگری در این شهرستان رابطه معنادار وجود دارد. (جدول ۱۰)

در جدول ۱۱، فاصله تعدادی از مکان‌های گردشگری شهرستان صومعه‌سرا از مرکز شهر و از مرکز استان آمده است:

هم‌چنین یافته‌های جدول ۲ نشان می‌دهد که ۶۴ درصد از گردشگران موافق این هستند که دور بودن مناطق گردشگری شهرستان صومعه‌سرا از مسیرهای اصلی این شهر باعث شده است که این مناطق شناخته نشوند. جدول شماره ۱۲ این یافته‌ها را تأیید می‌کند.

مناطق گردشگری شهرستان صومعه‌سرا از مرکز شهر صومعه‌سرا

جدول ۱۱. مسافت تعدادی از مکان‌های گردشگری شهرستان صومعه‌سرا از مرکز شهر و از مرکز استان

مکان‌های گردشگری	فاصله از مرکز شهر	فاصله از مرکز استان
تالاب سیاه‌کشیم	۱۲	۴۰
دهکده گردشگری تنیان	۱۸	۴۵
منطقه کوهپایه‌ای جنگلی سیاه‌کوه	۲۰	۴۶
منطقه جلگه‌ای گسکر	۳۲	۵۵
منطقه جلگه‌ای نوخاله (حاشیه تالاب)	۷	۲۵
مناره بازار	۱۶	۳۶
منطقه حیات‌وحش سلکه	۱۰	۲۶

جدول ۸. نتایج آزمون خی‌دو فرضیه ۱-۳

df	مقدار	sig دو طرفه	کای اسکوتر
۶	۲۱/۴۴۹	۰/۰۲	

با توجه به نتایج آزمون خی‌دو اسکوتر میزان χ^2 به دست آمده برابر با $\chi^2 = 21/449$ و درجه آزادی ۶ در فاصله اطمینان برابر است با $\text{sig} = 0/02$. چون سطح معناداری از $0/05$ کوچک‌تر است، H_1 تأیید و H_0 رد می‌شود و با ۹۵ درصد اطمینان می‌توان ادعا کرد که بین نزدیکی شهرستان صومعه‌سرا به محل زندگی گردشگر و مدت اقامت در این شهرستان رابطه‌ای معنادار وجود دارد. (جدول ۸)

براساس یافته‌های جدول ۹، ۸۰ درصد از گردشگران نمونه حاضر، مسافران خارج از استان بوده‌اند و براساس یافته‌های جدول ۲، ۶۷ درصد از گردشگران نیز موافق این هستند که اگر شهرستان صومعه‌سرا به محل زندگی‌شان نزدیک‌تر بود، بیشتر می‌ماندند.

جدول ۹. محل زندگی

محل زندگی	فراوانی	درصد فراوانی
شهرهای استان	۱۳	۱۳
روستاهای استان	۲	۲
خارج استان	۸۰	۸۰
بدون پاسخ	۵	۵
جمع	۱۰۰	۱۰۰

۴. دور بودن مناطق گردشگری شهرستان صومعه‌سرا از

مسیرهای اصلی

فرضیه ۱-۴. بین دور بودن مناطق گردشگری شهرستان صومعه‌سرا از مسیرهای اصلی و کندی جریان گردشگری در این شهرستان رابطه وجود دارد.

جدول ۱۲. مقایسه تعداد واحدهای گردشگری^۲ و تعداد گردشگران

شهرستان	تعداد گردشگران در سال ۱۳۹۰	صومعه‌سرا	آستارا	انزلی	فومن	لاهیجان
تعداد واحد گردشگری	۱۲۴۸	۷۱۵۰۹	۳۵۵۰۷۶	۲۵۶۴۷	۲۹۵۶۳	
هتل	۱ (ابریشم)	۸	۱۲	۵	۲	
هتل آپارتمان	۱ (گرانند)	۱	۹	۰	۱	
مجتمع گردشگری	۱ (مهرگان)	۰	۱۲	۱	۱	
مهمان‌پذیر	۱ (امین)	۶	۱	۱	۴	
بین‌راهی	۹	۱۷	۹	۴	۶	
مسافر کاشانه ^۳	۱	۳۴	۹۱	۱۷۲	۱۴	
جمع	۱۳	۶۶	۱۳۴	۱۸۳	۲۸	

دور است. به نظر می‌رسد که یکی از دلایل عدم ایجاد تأسیسات مناسب، دوری مناطق گردشگری شهرستان صومعه‌سرا از مرکز شهر صومعه‌سراست. طبق آخرین آمار، تعداد واحدهای گردشگری شهرستان صومعه‌سرا و تعدادی از شهرهایی که از نظر گردشگری در استان شاخص‌ترند، در جدول زیر آمده است: بنابر جدول شماره ۱۲ تعداد گردشگران در سال ۹۰ در شهرستان صومعه‌سرا ۱۲۴۸ نفر بودند، در حالی که این تعداد در آستارا ۷۱۵۰۹، در انزلی ۳۵۵۰۷۶، در فومن ۲۵۶۴۷ و در لاهیجان ۲۹۵۶۳ نفر بوده است. مقایسه تعداد واحدهای گردشگری در این شهرستان‌ها (شهرستان صومعه‌سرا ۱۳ واحد گردشگری، آستارا ۶۶، انزلی ۹۱، فومن ۱۷۲ و لاهیجان ۱۴) نشان می‌دهد که اگر منطقه‌ای به‌عنوان منطقه گردشگری شناخته شود، روحیه مردم برای مسافرپذیری بالا می‌رود و وجود مسافر کاشانه‌ها نشان‌دهنده این است که شهرهایی با اماکن و جاذبه‌های شناخته شده، شهروندان نیز تمایل به جذب گردشگر بیشتری دارند. به عبارت دیگر، اگر منطقه‌ای به‌عنوان یک جاذبه گردشگری شناخته شود، مردم آن محل دست به فعالیت‌های گردشگری (احداث رستوران‌های سنتی، دکه، مسافر کاشانه‌ها و ...) می‌زنند و با مشاهده مناطق و جاذبه‌های گردشگری شغلشان را متناسب با جاذبه‌های محل خود تنظیم می‌کنند. برای مثال، تعداد واحدهای شهرستان گردشگری در شهرستان فومن، بیشتر در مناطق گردشگری این شهرستان نظیر قلعه‌رودخان و ماسوله گسترده شده‌اند. با توجه به جدول فوق، جذب گردشگر بیشتر از طریق مسافر کاشانه‌ها صورت می‌پذیرد.

جدول ۱۳. نتایج آزمون خی دو فرضیه ۱-۵

مقدار	df	sig دو طرفه	خی دو
۵/۳۶۳	۶	۰/۴۹۸	

با توجه به نتایج آزمون خی دو میزان X^2 به دست آمده برابر با $X^2=۵/۳۶۳$ و درجه آزادی ۶ در فاصله اطمینان برابر است با $sig=۰/۴۹۸$. چون سطح معناداری از $۰/۰۵$ بزرگ‌تر است، H_1 رد و H_0 تأیید می‌شود و با ۹۵ درصد اطمینان می‌توان ادعا کرد که بین عبوری بودن شهرستان صومعه‌سرا و کندی جریان گردشگری در این شهرستان رابطه‌ای معنادار وجود ندارد. (جدول ۱۳)

بحث و نتیجه‌گیری

یکی از مبانی و اصول برنامه‌ریزی گردشگری، شناخت است، به این معنا که میزان آشنایی گردشگران از جاذبه‌های گردشگری (جاذبه‌های طبیعی، جاذبه‌های فرهنگی و اجتماعی و جاذبه‌هایی

۵. عبوری بودن شهرستان صومعه‌سرا

فرضیه ۱-۵. بین عبوری بودن شهرستان صومعه‌سرا و کندی جریان گردشگری در این شهرستان رابطه وجود دارد.

با توجه به رشد ناموزون گردشگری در محدوده تالاب انزلی و عدم توازن در توسعه زیرساخت‌ها در شهرهای مختلف گیلان با وجود مناطق و جاذبه‌های گردشگری در شهرستان صومعه‌سرا، عدم جذب گردشگر و کمبود زیرساخت‌ها و تأسیسات و تجهیزیات گردشگری، به نظر می‌رسد می‌توان با استفاده از نظریه‌های جدید توسعه منطقه‌ای مسئله عدم رونق گردشگری، در شهرستان صومعه‌سرا را تبیین و راه کارهایی برای آن ارائه کرد

به نظر می‌رسد میان توزیع جغرافیایی جاذبه‌ها و منابع گردشگری استان و توزیع اقامت گردشگران تناسبی وجود نداشته باشد. در شهرستان صومعه‌سرا، این عدم تناسب به شکل چشم‌گیری خود را نشان می‌دهد.

شهرستان صومعه‌سرا با اینکه دارای زمینه‌های مستعد گردشگری است، ولی به دلیل انزوای جغرافیایی و دور بودن از مسیرهای اصلی گردشگری، سالانه گردشگران اندکی را پذیراست. به نظر می‌رسد شهرستان صومعه‌سرا به دلیل مجاورت با تالاب انزلی در صورت شناسایی و سامان‌دهی قابلیت‌های گردشگری، مانند ایجاد زیرساخت‌ها و تجهیزیات موردنیاز و تبلیغات، قابلیت تبدیل شدن به یک قطب گردشگری را دارد. با برنامه‌ریزی و مدیریت صحیح و تبلیغات مناسب و مشارکت مردم بومی این شهرستان، امکان آن را می‌یابد که به عنوان یکی از قطب‌های گردشگری مطرح و امکان ماندگاری و اقامت بیشتر گردشگران در این شهرستان مهیا شود.

براساس یافته‌های فرضیه ۱-۱، بین عدم آشنایی با مسیرهای منتهی به مناطق گردشگری و کندی جریان گردشگری در این شهرستان رابطه وجود دارد. با توجه به اینکه ۶۶ درصد از گردشگران با مسیرهای گردشگری آشنایی ندارند و از سوی دیگر براساس اطلاعات گرفته شده از اداره کل راه و ترابری در خصوص کوتاه بودن طول بزرگراه و راه اصلی عریض و بزرگراه و با توجه به اینکه اکثر جاذبه‌های توریستی در مناطق روستایی پراکنده‌اند، این فرضیه با استفاده از آزمون خی‌دو مورد تأیید قرار گرفت.

فرضیه ۱-۲، بین عدم آگاهی از وجود مناطق گردشگری و کندی جریان گردشگری در این شهرستان، رابطه وجود دارد. با توجه به نتایج آزمون کای اسکور، چون سطح معناداری از ۰/۰۵ بزرگ‌تر است، H_1 رد و H_0 تأیید می‌شود. براساس یافته‌های فرضیه ۱-۳، بین نزدیکی شهرستان

یادمانی و تاریخی) به چه میزانی است. اصول بعدی، معرفی جاذبه‌های گردشگری است، یعنی راه‌هایی است که یک گردشگر نسبت به شهرستان‌ها و جاذبه‌های آن آگاهی پیدا می‌کند و ممکن است از طریق رسانه‌ها (مجله‌ها، روزنامه‌ها، رادیو و تلویزیون) و تبلیغات دوستان و آشنایان، اتفاقی و گذری یا به سبب زندگی اقوام در محل باشد.

شناخت و معرفی جاذبه‌های گردشگری به عنوان هسته اصلی مقاصد گردشگری و سرمایه‌های اولیه، نقش بسیار اساسی در برنامه‌ریزی و توسعه گردشگری دارند که به چهار بخش جاذبه‌های تاریخی، طبیعی، فرهنگی و انسان‌ساخت تقسیم می‌شوند (حیدری، ۱۳۸۷: ۴۵)

فرضیه اصلی این مقاله این است که «به نظر می‌رسد بین انزوای جغرافیایی و دوری از مسیر شهرستان صومعه‌سرا و کندی جریان گردشگری در این شهرستان رابطه وجود دارد.»

شهرستان صومعه‌سرا واقع در حاشیه جنوبی تالاب انزلی با داشتن جاذبه‌های توریستی بی‌نظیری چون منطقه تاریخی و جنگلی هفت دغان، مناره، حمام کسما، پل مرغانه پرد، پناهگاه حیات وحش سلکه، تالاب سیاه کشیم، اما دارای گردشگری محدود است. گردشگران در سال ۱۳۸۸ در شهرستان صومعه‌سرا ۱۲۴۸ نفر بودند در حالی که این تعداد در آستارا ۷۱۵۰۹ نفر، در انزلی ۳۵۵۰۷۶، در فومن ۲۵۶۷۴ و لاهیجان ۲۹۵۶۳ بوده است. مقایسه تعداد واحدهای گردشگری در این شهرستان‌ها (شهرستان صومعه‌سرا ۱۳ واحد گردشگری، آستارا ۶۶، انزلی ۹۱، فومن ۱۷۲ و لاهیجان ۱۴) نشان می‌دهد که اگر منطقه‌ای به عنوان منطقه گردشگری شناخته شود، روحیه مردم برای مسافری بالا می‌رود. وجود مسافر کاشانه‌ها نشان‌دهنده این است که شهرهایی که اماکن و جاذبه‌های شناخته شده دارند، شهروندان نیز تمایل به جذب گردشگر بیشتر دارند. به عبارت دیگر اگر منطقه‌ای به عنوان یک جاذبه گردشگری شناخته شود، مردم آن محل دست به فعالیت‌های توریستی (احداث رستوران‌های سنتی، دکه، مسافرکاشانه‌ها و ...) می‌زنند و با مشاهده مناطق و جاذبه‌های گردشگری شغلشان را متناسب با جاذبه‌های محل خود تنظیم می‌کنند. در این مقاله ضمن بررسی میزان مدت ماندگاری گردشگران در شهرستان صومعه‌سرا به بررسی نقش انزوای جغرافیایی و دوری از مسیر اصلی بر کندی جریان گردشگری پرداخته شده است.

واقعیت این است که نظام شبکه شهری و شبکه دسترسی بین آن‌ها از یک شکل سلسله مراتبی پیروی می‌کند که در رأس آن‌ها شهر رشت قرار دارد و همه راه‌ها به نحوی به این شهر ختم می‌شوند. در مورد گردشگری نیز رشت هر چند تمرکزی از جاذبه‌ها را ندارد، ولی حدود نیمی از تأسیسات اقامتی استان در این شهر قرار دارند.

صومعه‌سرا به محل زندگی گردشگر و مدت اقامت در این شهرستان ، رابطه وجود دارد. با توجه به اینکه ۶۷ درصد از گردشگران موافق این هستند که اگر شهرستان صومعه‌سرا به محل زندگی‌شان نزدیک‌تر بود بیشتر می‌ماندند، این فرضیه با استفاده از آزمون خی‌دو مورد تأیید قرار گرفت. نتایج حاکی از این است که چون ۸۰ درصد گردشگران از خارج از استان هستند و مدت اقامت ۴۴ درصد از گردشگران بین ۶ تا ۱۰ روز بوده است، گردشگران ترجیح می‌دهند که به شهرهای دیگر استان به علت امکانات رفاهی و اقامتی بیشتر و بهتر بروند و در غیر این صورت در این شهرستان می‌مانند. یکی از دلایل به علت کمبود امکانات و تأسیسات اقامتی نظیر هتل، کمپ و ... با قیمت مناسب است و سازمان گردشگری اقداماتی جهت امکانات اقامتی انجام نداده است به همین دلیل بیشتر گردشگران ترجیح می‌دهند در منزل اقوام به سر ببرند. بنابراین شهرستان صومعه‌سرا سهم ناچیزی از گردشگری را داراست. نتایج تحقیق حسین دوست (۱۳۸۷) و یونس زاده (۱۳۸۵) نیز حاکی از این است که عدم ایجاد مراکز گردشگری موجب عقب‌ماندگی گردشگری در سطح مناطق روستایی شهرستان صومعه‌سرا شده است.

براساس نتایج فرضیه ۱-۴، بین دور بودن مناطق گردشگری شهرستان صومعه‌سرا از مسیرهای اصلی و کندی جریان گردشگری در این شهرستان رابطه وجود دارد. براساس نتایج این فرضیه ۶۴ درصد معتقدند که دور بودن مناطق گردشگری شهرستان صومعه‌سرا از مسیرهای اصلی این شهر باعث شده است این مناطق شناخته نشوند. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که مناطق گردشگری شهرستان صومعه‌سرا از مرکز شهر صومعه‌سرا دور است. به نظر می‌رسد یکی از دلایل عدم ایجاد تأسیسات مناسب، دوری مناطق گردشگری شهرستان صومعه‌سرا از مرکز شهر است؛ حتی با توجه به اینکه اکثر جاذبه‌های این شهرستان در سطح بین‌المللی و ملی قرار گرفته‌اند، باز هم این شهرستان سهم اندکی در گردشگری دارد. در واقع با وجود تنوع مناطق گردشگری در صومعه‌سرا که در تحقیق خاتمی (۱۳۸۷) اشاره به تالاب سیاه‌کشیم، منطقه ساحلی باتلاقی باقلاکش، منطقه جلگه‌ای کوهپایه‌ای تیان، منطقه کوهپایه‌ای جنگل سیاه‌کوه، منطقه جلگه‌ای گسکر و منطقه جلگه‌ای نوخاله شده، این شهرستان فاقد تأسیسات مناسب گردشگری برای جلب گردشگر است.

فرضیه ۱-۵، بین عبوری بودن شهرستان صومعه‌سرا و کندی جریان گردشگری در این شهرستان رابطه وجود دارد. با توجه به نتایج آزمون خی‌دو چون سطح معناداری از ۰/۰۵ بزرگ‌تر است، H_0 و H_1 تأیید می‌شود.

پی‌نوشت‌ها

۱. این مقاله بخشی از یافته‌های پایان‌نامه کارشناسی ارشد نسرین نیکدل به

راهنمایی دکتر محمدتقی رهنمایی (تابستان ۹۰) است.

2. Geographic isolation

۳. واحدهای استیجاری - خصوصی

منابع

۱. اداره کل راه و ترابری استان گیلان، ۱۳۸۱.
۲. پاپلی یزدی، محمدحسین و سقایی، مهدی، گردشگری (ماهیت و مفاهیم)، تهران، انتشارات سمت، ۱۳۸۶.
۳. تولایی، سیمین، «جهانی شدن ابزاری در راستای توسعه گردشگری در ایران» فصلنامه تحقیقات جغرافیایی، شماره ۸۲، پاییز ۱۳۸۵، مقاله شماره ۶۸۵.
۴. حسین دوست، جعفر، «شناسایی و معرفی جاذبه‌های توریستی با تأکید بر آسایش محیطی شهرستان صومعه‌سرا»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، ۱۳۸۷.
۵. حیدری، رحیم، «مبانی برنامه‌ریزی صنعت گردشگری، تهران، انتشارات سمت، ۱۳۸۷.
۶. خاتمی، سکینه، «سطح‌بندی جاذبه‌های توریستی استان گیلان براساس تقاضای بازار»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، ۱۳۸۷.
۷. رضوانی، علی اصغر، جغرافیا و صنعت توریسم، دانشگاه پیام نور، ۱۳۸۵.
۸. رنجبریان، بهرام و زاهدی، محمد، اهمیت برنامه‌ریزی توریسم در سطح ملی و منطقه‌ای، سازمان جهانی جهانگردی (ترجمه)، انتشارات دانشگاه مازندران، ۱۳۷۵.
۹. رهنمایی، محمدتقی، «آسیب‌شناسی گردشگری در استان گیلان»، مدیریت جهانگردی، شماره دوم و پنجم، اردیبهشت و مرداد ۱۳۸۸.
۱۰. سازمان جهانی جهانگردی، برنامه‌ریزی ملی و منطقه‌ای جهانگردی، ترجمه محمود عبدالله زاده، چاپ دوم، تهران، دفتر پژوهش‌های فرهنگی، ۱۳۸۴.
۱۱. سازمان میراث فرهنگی و صنایع دستی و گردشگری استان گیلان، ۱۳۸۹.
۱۲. کارگر، بهمن، «جغرافیا و توسعه گردشگری»، سپهر، دوره شانزدهم، شماره شصت و دوم.
۱۳. کدیور، علی اصغر و سقایی، مهدی، «سازمان‌دهی گردشگری در تفرجگاه‌های پیرامون شهری»، مطالعه موردی دره اخلمد، فصلنامه تحقیقات جغرافیایی، شماره ۸۳، زمستان ۸۵.
۱۴. کروی، مهدی و محمدیان، مجتبی، «سنجش دیدگاه گردشگران در مورد اثرگذاری رسانه‌های تبلیغاتی در دفاتر خدمات مسافرتی»، فصل‌نامه علوم اجتماعی، شماره ۴۵، تابستان ۸۸.
۱۵. لطیفی، حسن، توریسم و درآمد‌های ارزی، تهران، بهراد، ۱۳۸۵.
۱۶. معصومی اشکوری، سیدحسن، اصول و مبانی برنامه‌ریزی منطقه‌ای، انتشارات پیام، ۱۳۸۸.
۱۷. معصومی راد، رضا، «موانع توسعه صنعت گردشگری در استان گیلان»، فرهنگ گیلان، شماره ۱۹ و ۲۰، بهار و تابستان ۸۲.
۱۸. معین، محمد، فرهنگ فارسی یک جلدی، چاپ دوم، انتشارات سرایش، ۱۳۸۰.
۱۹. یونس زاده، محمدعلی، «بررسی قابلیت‌های گردشگری روستایی شهرستان صومعه‌سرا»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، ۱۳۸۵.

20. www.wikipedia.com

21. www.guilanmarket.com

22. www.sooma.com.